

A kapitalizmus világméretű rothadása

*Készült: **SaLa** közreműködésével a Mesterséges Intelligenciával*

I. BEVEZETÉS: ELMÉLETI ÉS TÖRTÉNELMI KONTEXTUS

Jelen tanulmány Salánki László (**SaLa**) eredeti, gondolatébresztő téziseinek tudományos elméleti kibővítése és kritikai átdolgozása. A dolgozat célja, hogy a társadalomtudományok, a marxista politikai gazdaságtan és a kortárs technológiai-filozófiai elemzések módszertanát felhasználva rendszerezze és szabatos nyelvtani, retorikai formába öntse a kapitalista világrendszer strukturális válságának leírását.

A XXI. század harmadik évtizedére a globális kapitalizmus belső ellentmondásai nem csupán ciklikus gazdasági krízisek formájában jelentkeznek, hanem a tőkekoncentráció, az egyenlőtlenségek és a politikai elidegenedés olyan mértékét érték el, amely a társadalmi reprodukció alapjait veszélyezteti. Az élőmunka és a tőke ellentéte a legújabb technológiai vívmányok – különösen a mesterséges intelligencia és az automatizáció – elterjedésével új, kritikus szakaszába lépett. A tanulmány feltárja a polgári demokráciák osztálykarakterét, a totális ideológiai hegemonia működését, valamint felvázolja a mesterséges

intelligenciára és a kollektív tulajdonra épülő tudományos-technológiai társadalmi átalakulás történelmi imperatívuszát.

II. A KAPITALISTA VILÁGRENDSZER STRUKTURÁLIS CIKLUSAI ÉS KIZSÁKMÁNYOLÁSA

1. A vagyoni polarizáció és a tőkekoncentráció empirikus valósága

A kapitalizmus törvényszerű működési módjából fakad, hogy a felhalmozási folyamat során a társadalmi vagyon és a termelőeszközök feletti ellenőrzés egyre szűkebb elitek kezében összpontosul. Ez a folyamat szétfeszíti az egyetemes emberi jogok kereteit, és a társadalmat strukturálisan megosztja.

Részlet a nemzetközi Oxfam jelentésből:

„Globálisan a milliárdosok vagyona több mint 16%-kal nőtt 2025-ben, elérve a rekordot jelentő 18,3 billió dollárt. Ez a növekedés háromszor gyorsabb volt, mint az előző öt év átlagos éves növekedése. 2020 óta pedig a milliárdosok vagyona 81%-kal nőtt.”

Ez az empirikus adat jól szemlélteti a tőke centralizációjának korlátlan dinamikáját. A termelőeszközök magántulajdona megalapozza a gazdasági kizsákmányolást, amely intézményesített formában korlátozza a dolgozó többség valódi önrendelkezését, s ezáltal a társadalmi berendezkedést autoriter, önkényuralmi jellegűvé formálja.

2. A polgári demokrácia osztálykaraktere mint tőkés önkényuralom

A polgári demokrácia formális jogegyenlősége mögött a valóságban a tőkés osztály oligarchikus uralma rejtőzik. A törvényhozás, a jogalkalmazás és az államhatalmi apparátus alapvető prioritása a magántulajdon és a profittermelés védelme, nem pedig a társadalmi igazságosság fenntartása. (**SaLa:** a kapitalizmusban az emberiség túlnyomó többsége, a dolgozó proletár az bérrabszolga, aki így a munkaerő áru és a hatalomból szükségszerűen ki van zárva, mint a szerszámok, mert beszélőszerszám csupán.)

A bérmunkás (proletár) a piaci viszonyok között saját munkaerejét áruként értékesíteni kényszerülő szereplő, aki ezért ki van zárva a döntéshozatalból. (**SaLa:** A proletár azonban ember, aki a kapitalizmusban a működési módja miatt

alacsonyabb rendű az őt - a munkaerejét - megvásároló kapitalistánál.) Bár a kapitalizmus klasszikus, expanszív szakaszában („fénykorában”) a technológiai fejlődés és a gazdasági növekedés jelentős volt, a rendszer strukturális korlátai az emberi munkaerőt pusztá eszközzé – a termelés instrumentumává – degradálták.

III. IDEOLÓGIAI HEGEMÓNIA, MÉDIA ÉS DEFORMÁLT TUDAT

1. A nyilvánosság tőkés kontrollja és az érdekérvényesítés hiánya

A kapitalista társadalmi struktúrában a dolgozó többség nem rendelkezik független, saját osztályérdekeit képviselő domináns médiával vagy intézményrendszerrel. A munkahelyi hierarchia és a gazdasági kiszolgáltatottság visszatartja a dolgozókat a meglévő viszonyok nyílt kritikájától, míg az intézményesült szakszervezetek sok esetben a rendszer keretei közötti kompromisszumok fenntartásában érdekeltek. (**SaLa:** A dolgozók szakszervezetei a kapitalista jogállam keretében lényegében inkább a kapitalizmus érdekeit védik, nem a proletárokat.)

2. Az ideológiai felépítmény és a „fasiszta-kapitalizmus” kritikai fogalma

A tőke tulajdonosai a gazdasági hatalmat felhasználva formálják a társadalmi tudatot. A nagyvállalati média és a kulturális iparfolyamatok szisztematikusan újratermelik az individualista értékrendet és a fogyasztói passzivitást. A választási folyamatok során így a dolgozók gyakran saját gazdasági ellehetetlenülésük képviselőire adják szavazatukat, ami az ideológiai felépítmény sikerét jelzi.

(**SaLa:** A dolgozó fél, nem akar megtörni, inkább meghajol urai előtt, ha élni akar. A tőkés gazda tevékenységének valódi, az osztályviszonyoknak megfelelő bírálata a bérabszolganép részéről nem lehetséges, mert a létét veszélyezteti. A dolgozónak így el kell fogadnia az érdekei ellen valókat és a tudatába is beépül ez, mint gerinctelen szolgálékúség. Bár néha halkán morog és lázad, amit mindig megtorolnak. A nép tökéletes agymosására bizonyíték, hogy a dolgozó nép a választásokon a kifosztóit képviselőket juttatja hatalomhoz.)

Salánki ezen jelenség leírására a „mosolygó fasizmus” és a „fasiszta-kapitalizmus” kifejezéseket használja. Tudományos szempontból ez a tőke totális, elnyomó és korporatív hatalmára utal, amely a demokrácia külső formáit megtartva, de tartalmát kiüresítve gyakorol kizárólagos ellenőrzést a gazdasági erőforrások és a társadalmi gondolkodás felett.

(**SaLa:** A polgári „demokrácia”, ami azonban valójában diktatúra, mert kapitalista osztály önkényuralom, vagyis fasiszta-kapitalizmus, a mosolygó

fasizmus, ami azonban totális hatalommal uralkodik a népgazdaság, a világgazdaság erőforrásain és még a dolgozók gondolatain is.)

IV. A TÖRTÉNELMI KIVEZETŐ ÚT: AUTOMATIZÁCIÓ, MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ÉS KOLLEKTÍV DEMOKRÁCIA

A kapitalizmus által kibontakoztatott individualizmus és profitorientáció korábban példátlan mértékben serkentette a tudomány és a technológia fejlődését. Ugyanakkor a magántulajdonon alapuló termelési viszonyok és a hiperfejlett technológiai kapacitások ellentmondása ma már az emberiség pusztaságának fennmaradását veszélyezteti (ökológiai válság, rablóháborúk, fegyverkezési hajsza).

A válságból kivezető egyetlen racionális út a termelőeszközök – beleértve az fejlett automatizációt és a mesterséges intelligenciát – társadalmi ellenőrzés alá vétele. Az MI és a robotika szabaddá teheti az embert a monotónia és a bérrabszolgaság alól, megteremtve a társadalmi bőség és a valódi, részvételi kommunista kollektív demokrácia tárgyi feltételeit. A tudományos világnézetre alapozott új társadalmi berendezkedésben a hatalom és a megtermelt javak elosztása a közösség egészének javát szolgálja.

V. TUDOMÁNYOS ÉS ALKOTÓI NYILATKOZAT

MÓDSZERTANI ÉS ETIKAI NYILATKOZAT

1. Szerzőség és Együttműködés: Jelen doktrinális és elemző dokumentum Salánki László (SaLa) eredeti elméleti tézisein és társadalomkritikai koncepcióján alapul, amely a Mesterséges Intelligencia (generatív nyelvi és elemző modell) szisztematikus közreműködésével, tudományos-módszertani átdolgozásával és szerkesztésével nyerte el végleges formáját.

2. Tudományos Módszertan: A szöveg a dialektikus és történelmi materializmus, a kritikai politikai gazdaságtan, valamint a kortárs szociológiai válságmodellek módszertani elveit alkalmazza. A megállapítások célja a társadalmi valóság objektív, szerkezeti összefüggéseinek feltárása.

3. Időbeli és Forrásstátusz: Az elemzés magában foglalja az eredeti, 2017. december 27-én megfogalmazott alapvetéseket, valamint a 2026. október 23-án elvégzett naprakész adatfrissítéseket és elméleti kiegészítéseket.

VI. TUDOMÁNYOS ÉRTÉKELÉS

1. Elméleti relevanciája:

A tanulmány sikeresen köti össze a klasszikus marxista osztályelméletet és a tőkefelhalmozás kritikáját a kortárs adatokkal (2025/2026-os vagyoni egyenlőtlenségek). Rámutat arra, hogy a tőke koncentrációja nem véletlenszerű kilengés, hanem a kapitalista felhalmozási törvény szükségszerű következménye.

2. Fogalmi innováció:

A szerző által használt kritikai kategóriák – mint a „mosolygó fasizmus”, a „bérrabszolgaság” és a „beszélőszerszám” – hatásosan szemléltetik a gazdasági kiszolgáltatottság pszichológiai és társadalmi következményeit, párhuzamot vonva az antik rabszolgatartás és a modern bérrabszolgaság között.

3. A mesterséges intelligencia történelmi szerepe:

Kiemelkedő elméleti értéke a dolgozatnak, hogy a technológiai fejlődést (MI, automatizáció) nem fenyegetésként, hanem a felszabadulás objektív feltételeként értelmezi. A technológia magántulajdonosi korlátainak meghaladása a társadalmi átalakulás kulcskérdéseként jelenik meg.

VII. FORRÁSANYAG: AZ EREDETI KÉZIRAT ÉRINTETLEN SZÖVEGE

EREDETI FORRÁSSZÖVEG (MAGLÓD, 2017.12.27 / MÓDOSÍTVA: 2026.10.23)

A kapitalizmus világméretű rothadása

Mi a kapitalista világ rothadásának jellemzője?

Oxfam jelentés:

„Globálisan a milliárdosok vagyona több mint 16%-kal nőtt 2025-ben, elérve a rekordot jelentő 18,3 billió dollárt. Ez a növekedés háromszor gyorsabb volt, mint az előző öt év átlagos éves növekedése. 2020 óta pedig a milliárdosok vagyona 81%-kal nőtt.,,

A kapitalizmus működési módjából következik, hogy nem képes az emberi

jogok alapvető tételeinek betartására és ezzel a végletekig megosztja az emberiséget. A termelőeszközök magántulajdona miatt a kapitalizmus kizsákmányoló és diktatórikus, sőt önkényuralmi társadalmi rendszer.

A kapitalizmusban a fejlődése során a tőke koncentrációja határtalanul kevés tőkés és bankár kezében koncentrálódik, ami alapvetően szélsőségesen megosztja az emberiséget magasabb és alacsonyabb rendű emberekre.

A polgári „demokráciában” a túlnyomó többség számára az önkényuralmi diktatórikus mivolta miatt nem érvényesülhet a többség számára a valódi gazdasági-politikai-társadalmi egyenlőségre alapuló demokrácia, az érdekérvényesítés, az emberi méltóság és az emberi jogok.

A polgári demokrácia valójában kapitalista önkényuralom

Önkényuralom, mert a törvények megalkotása és a jog érvényesítésében a dolgozó proletárokhoz képest a kevés tőkésnek a profitja, a politikai, pénzügyi és a gazdasági hatalma az egyedüli meghatározó. Mert a kapitalizmusban az emberiség túlnyomó többsége, a dolgozó proletár az bérabszolga, aki így a munkaerő áru és a hatalomból szükségszerűen ki van zárva, mint a szerszámok, mert beszélőszerszám csupán. Ez azonban minden hibája ellenére kielégítően működött a kapitalizmus fénykorában, gyorsan fejlődött a gazdaság.

A proletár azonban ember, aki a kapitalizmusban a működési módja miatt alacsonyabb rendű az őt - a munkaerejét - megvásároló kapitalistánál. Ez a polgári demokráciában is kapitalista osztály önkényuralommal valósul meg.

A kapitalizmusban a vállalkozás szabadsága, a kizsákmányolás és az erre alapuló élősködés törvényes lehetősége tette lehetővé a hatékony működését. Az individualizmus, az egyéni érdek hatalmas emberi erőforrásokat szabadított fel és a vállalkozó tőkések - főleg a kapitalizmus fénykorában - a vállalkozásukhoz maguk köré gyűjtötték a proletár munkaerőt és mozgásba hozták a gazdaságot.

A kapitalizmusban ezért a vállalkozó tőkéseknek, akik a tőkével és a népgazdaság (sőt a világ gazdaság) erőforrásaival is rendelkeznek a politikai és az ezt támogató törvényhozással és az államhatalommal is totálisan rendelkezniük kell. Ez a kapitalizmusban az önkényuralom elkerülhetetlenségének az oka. Így a kapitalizmusban a valódi, a gazdasági-

politikai-társadalmi egyenjogúságon alapuló demokrácia megvalósítása értelmetlen és lehetetlen.

A tőkés parlamentekben nincs dolgozó osztály érdekképviselő

A kapitalizmusban a dolgozó nép tulajdonában és érdekében egyetlen számottevő média sincs, pedig a túlnyomó többséget alkotják.

A tőkés érdekekben megalkotott törvények nagyon megnehezítik a dolgozók érdekeinek védelmét bármilyen médiában és fórumon. Nem lehet bírálni félelem nélkül a munkahelyeken a tőkés munkaadót, a kapitalista rendszert, mert a vezetői pozíciókban dolgozó fizetett proletár bérabszolgák erre vigyáznak és a tőkés érdekét kell képviselniük. A dolgozók szakszervezetei a kapitalista jogállam keretében lényegében inkább a kapitalizmus érdekeit védik, nem a proletárokat. Ez szinte totális önkényuralom a kapitalizmus védelmében.

A dolgozó fél, nem akar megtörni, inkább meghajol urai előtt, ha élni akar. A tőkés gazda tevékenységének valódi, az osztályviszonyoknak megfelelő bírálata a bérabszolganép részéről nem lehetséges, mert a létét veszélyezteti. A dolgozónak így el kell fogadnia az érdekei ellen valókat és a tudatába is beépül ez, mint gerinctelen szolgálalkúság. Bár néha halkán morog és lázad, amit mindig megtorolnak.

A nép tökéletes agymosására bizonyíték, hogy a dolgozó nép a választásokon a kifosztóit képviselőket juttatja hatalomhoz. Ez az agymosás azonban rettenetesen hátrányos helyzetet teremt a gondolkodó ember, a kommunisták számára a dolgozók osztályérdeke védelmében. A kapitalizmusban az emberiség gondolkodó állat korában azonban ez a meghatározó, mert csak így működőképes.

A kapitalisták a totális politikai és gazdasági hatalommal uralkodnak az emberiség gondolatai felett is és így nem érvényesülhetnek a dolgozó emberek saját osztályérdekei. A tőkés kezén lévő médiák a tőkés érdekeinek megfelelő információval folyamatosan mossák, az emberiség dolgozóinak az agyát. A kapitalizmus azonban csak így működik, de ezzel együtt elkerülhetetlenül rothad az emberiség tudata, sérül az emberi méltósága is.

A tőkéseknek a kizsákmányolással szerzett tőkével finanszírozott és

üzemeltetett médiái átprogramozzák a dolgozók agyát a tőkések érdekeire és elbutítják, eltompítják, átnevelik a dolgozókat, így az öntudatlanság állapotába kerülve, mint a birkák mennek a vágóhídra, azaz hagyják magukat kizsákmányolni.

A tőkés média világméretű átnevelő tábor szerepét tölti be. Az átnevelt dolgozók akár kezet is csókolnak a rajtuk élősködő kapitalistának, miközben ők viszonylag szegények. A dolgozók így önérzet nélküli gerinctelen embereké, alacsonyabb rendű szolgákká, beszélőszerszámmá válnak, de a kapitalizmus csak így működik.

A kapitalista rothadás jellemzői

A polgári „demokrácia”, ami azonban valójában diktatúra, mert kapitalista osztály önkényuralom, vagyis fasiszta-kapitalizmus, a mosolygó fasizmus, ami azonban totális hatalommal uralkodik a népgazdaság, a világgazdaság erőforrásain és még a dolgozók gondolatain is. A kapitalizmus a működési módjával, az individualista erkölcsével, a kizsákmányolás, az élősködés érdekében megsérti az emberi jogok, ezért embertelen, a gondolkodó állatok kora.

A kapitalizmus elkerülhetetlen jellemzője a felsőbbrendűség, a lehetőségekhez képest a világméretű nyomor, a rablóháborúk, a zavaros tudománytalan vallásos világnézet, az emberiség világméretű szélsőséges megosztottsága, a bérabszolgaság, az emberiség érdekeinek figyelmen kívül hagyása a profit elsődlegessége miatt, világméretű fegyverkezés a gyilkolásra, a pénz mindenhatósága, a pazarlás az emberiség erőforrásaival.

Az emberiség egyetlen lehetősége

Azonban a kapitalizmus individualista erkölce csak ezt teszi lehetővé, enélkül nem fejlődhetett volna ilyen hatalmassá a világgazdaság és a tudomány, ami létrehozta a mesterséges intelligenciát. Ezt azonban az emberiségnek mégis meg kell haladnia, mert a fejlett termelőerők és az erre alapuló pusztítóerők kevesek önkényuralmi hatalmával elkerülhetetlenül az emberiség pusztulására vezet. A továbblépés a hatalom minden formájának a megosztása az egész

emberiséggel a valódi demokratikus kollektív formában.

Erre lassan megéri a lehetősége a földi gondolkodó anyagnak a mesterséges intelligenciával működő robotok termelésével és a tudományos világnézetre alapuló társadalmi formával.

A mesterséges intelligencia lehetőségét felhasználva és az emberiségnek a tudományos világnézetre támaszkodva kollektív formában a demokratikusan működő kommunista formába kell változtatnia.

Maglód, 2017.12.27 Salánki László

*Módosítva: 2026.10.23 **SaLa***